

Rapport

Politieke peiling februari 2022

*I&O-peiling Tweede Kamer en gemeenteraadsverkiezingen 2022
Februari 2022*

Colofon

Februari-peiling I&O Research

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/031

Datum

februari 2022

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	I&O-zetelpeiling februari	9
1.1	Zetelpeiling: VVD stabiliseert, CDA levert iets in	9
1.2	Switchgedrag sinds Tweede Kamerverkiezingen	11
2	Tevredenheid met nieuwe kabinet	12
2.1	Tevredenheid nog altijd laag	12
3	Vertrouwen in instituties	13
3.1	Vertrouwen in overheid onveranderd laag	13
3.2	Wantrouwen vooral op de flanken	13
4	Gemeenteraadsverkiezingen	14
4.1	Voorals CDA op flink verlies	14
4.2	Voorals rechtse kiezers wijken uit naar lokale partijen	16
4.3	Stemkeuze gemeenteraad komt beperkt overeen met TK-keuze	17
4.4	Hoe zeker is men van partijkeuze?	18
4.5	Waarom niet kiezen voor zelfde partij als tijdens TK21?	19
4.6	Lokale-partij-kiezers kiezen vooral op positieve gronden	20
4.7	CDA'ers teleurgesteld, kiezers JA21 en Volt wijken gedwongen uit	22
4.8	Pull-factoren voorkeurspartij gemeenteraad	24
5	Inhoud	25
5.1	Lokale kwesties belangrijk voor kiezers lokale partij, CDA en PvdA	25
6	Onderzoeksverantwoording	26

CDA verliest lokaal door teleurstelling over landelijk optreden

Zetelpeiling Tweede Kamer

In de I&O-zetelpeiling van 11 tot 14 februari is de VVD opnieuw de grootste partij van het land. De liberalen staan inmiddels op 27 virtuele zetels, zeven minder dan tijdens de verkiezingen in maart. De daling die we sinds december '21 zagen zet niet door.

Ook coalitiepartners CDA (-9) en D66 (-5) staan nog altijd op ruim verlies. De kabinetspartijen leveren nu gezamenlijk twintig zetels in. Ten opzichte van januari zijn de verschillen echter klein.

Tabel 0.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 14 februari (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?” Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.700)

	Zetels			Verschil	
	Uitslag	I&O-peiling		t.o.v. jan 22	t.o.v. TK21
		TK21	17 jan. 22		
VVD	34	26	27	+1	-7
D66	24	17	19	+2	-5
PVV	17	15	17	+2	0
CDA	15	8	6	-2	-9
SP	9	8	7	-1	-2
PvdA	9	9	10	+1	1
GL	8	11	11	0	3
FvD	8	5	4	-1	-4
PvdD	6	8	8	0	2
CU	5	6	6	0	1
Volt	3	10	9	-1	6
JA21	3	10	9	-1	6
SGP	3	4	4	0	1
DENK	3	2	2	0	-1
50+	1	1	1	0	0
BBB	1	8	8	0	7
BIJ1	1	1	1	0	0
BV NL	0	1	1	0	1
Anders	0	0	0	0	0
coalitie VVD, D66, CDA, CU	78	57	58	+1	-20

Bron: I&O Research, februari 2022

Gemeenteraadsverkiezingen

De lokale partijen zijn gezamenlijk nog altijd veruit het grootst, ze komen nu virtueel op 33 procent (32% in januari).

Het CDA lijkt nog altijd het grootste verlies te gaan lijden. Daar moet wel bij worden gezegd dat CDA in 2018 iets onderschat werd in onze peilingen (zie tabel 4.2). Dit komt vooral doordat veel kiezers in de peiling aangeven een partij te willen stemmen die lang niet overal meedoet. (Geldt in sterke mate voor PVV, JA21, PvdD). Een deel van deze kiezers komt alsnog terecht bij de partijen die wel (bijna) overal meedoen, zoals CDA en VVD.

De PVV daalt bijna twee procentpunt ten opzichte van de vorige peiling. Dat kan te maken hebben met dat kiezers steeds beter weten welke partijen in welke gemeenten mee doen. Aangezien PVV in weinig gemeenten meedoet is de 4,5 procent waar ze nu op staan een overschatting.

Tabel 0.2 – Uitslag 2018 en peiling gemeenteraadsverkiezingen maart 2022

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.444)

	UITSLAG 2018	PEILING JANUARI 2022	PEILING FEBRUARI 2022	VERSCHIL 2018 > PEILING FEBRUARI 2022
Lokale partij	28,7%	31,8%	33,0%	4,3%
VVD	13,5%	12,3%	12,7%	-0,8%
CDA	13,4%	5,2%	6,0%	-7,4%
PVV	1,4%	6,3%	4,5%	3,1%
D66	9,2%	7,2%	7,6%	-1,6%
GroenLinks	8,9%	7,3%	7,3%	-1,6%
SP	4,4%	3,0%	3,6%	-0,8%
PvdA	7,5%	6,0%	6,4%	-1,1%
CU	3,8%	3,3%	3,9%	0,1%
PvdD	1,1%	4,0%	3,6%	2,5%
50Plus	0,8%	1,1%	0,7%	-0,1%
SGP	1,4%	3,0%	2,9%	1,5%
DENK	1,0%	1,3%	1,1%	0,1%
FvD	0,3%	2,5%	1,4%	1,1%
Volt		2,6%	1,9%	1,9%
JA21		2,2%	2,6%	2,6%
BIJ1		0,9%	0,9%	0,9%
Andere partij ¹	4,6%	0%	0%	-1,9%

Bron: I&O Research, februari 2022

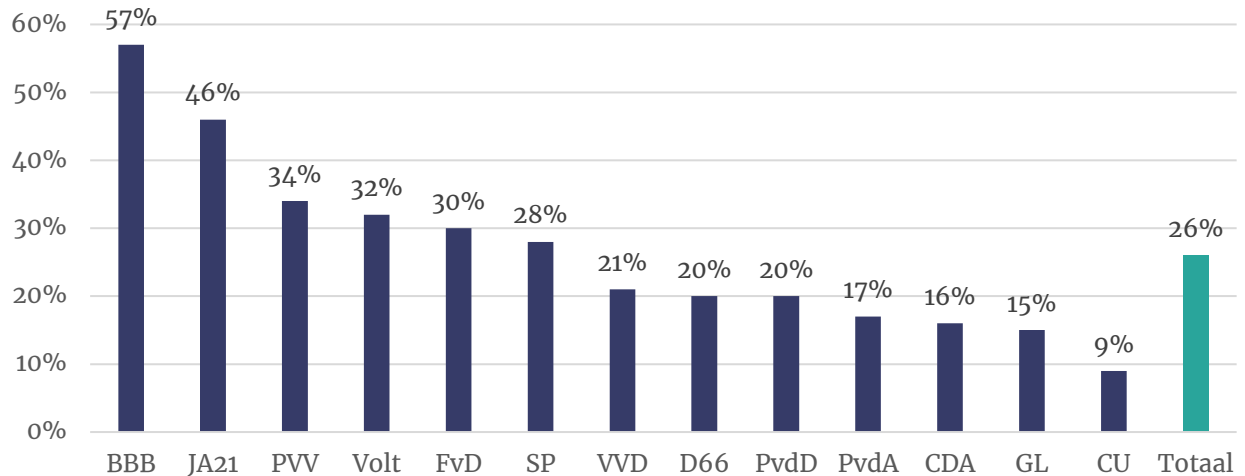
¹ 2,7% noemt een andere partij, vrijwel altijd is dit een lokale partij

Lokale partijen trekken vooral kiezers van 'nieuwe' partijen die niet (overal) meedoen

Vooral kiezers van relatief nieuwe partijen wijken bij de gemeenteraadsverkiezingen uit naar lokale alternatieven. Vaak is het voor hen niet mogelijk om te kiezen voor hun landelijke voorkeurspartij. Dit voor rechtse-conservatieve partijen (BBB, JA21, PVV en FvD) en voor Volt.

In onderstaande grafiek komen de lokale partijen in totaal op 26 in plaats van 33 procent (zoals in tabel 0.2) omdat deze grafiek ook respondenten meeneemt die nog niet weten waarop zij zullen stemmen.

Figuur 0.3 Percentage kiezers dat voornemens is te stemmen op een lokale partij uitgesplitst naar landelijke partijvoorkeur

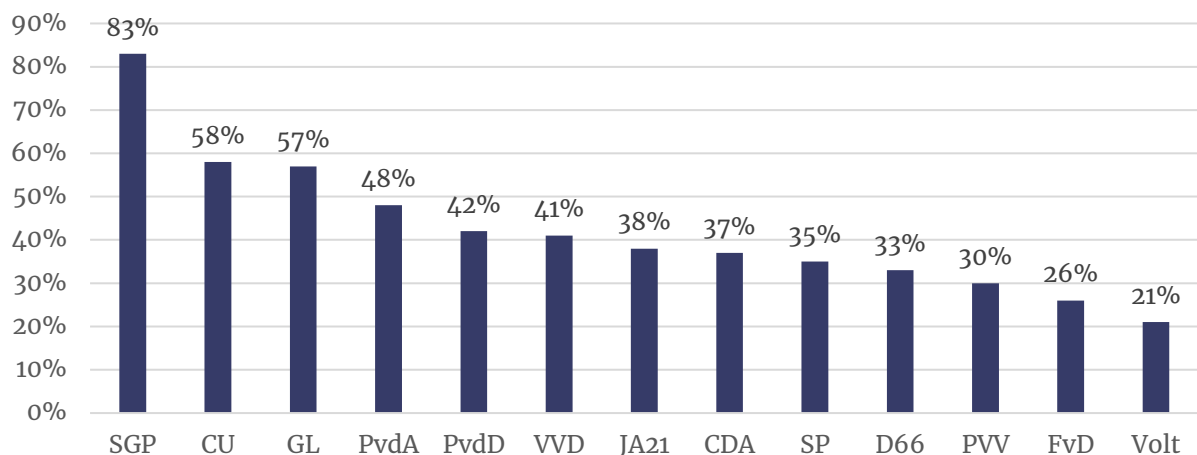

D66, CDA en VVD slagen er matig in kiezers vast te houden

Slechts een op vijf kiezers die in maart 2021 op Volt stemden tijdens de landelijke verkiezingen gaat dit opnieuw doen bij de Gemeenteraadsverkiezingen. Dat is niet zo gek, omdat de partij maar in tien gemeenten meedoet. Ook FvD, PVV en in mindere mate SP doen in een beperkt aantal gemeenten mee waardoor zij veel kiezers verliezen.

Dat geldt echter niet voor VVD, CDA en D66. Deze regeringspartijen doen bijna overal mee, maar slagen er matig in hun achterbannen te mobiliseren. De SGP kan daarentegen rekenen op de steun van ruim vier op vijf kiezers van vorig jaar.

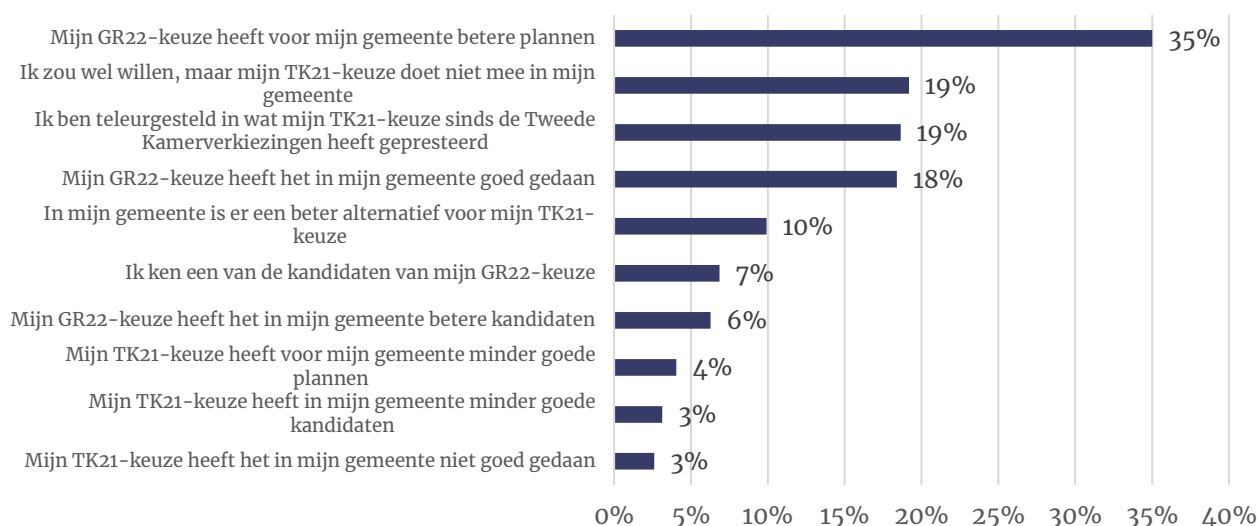
Figuur 0.4 Percentage kiezers TK21 dat op zelfde partij gaat stemmen bij GR22

Waarom verlaten kiezers hun partij van vorig jaar?

Veel kiezers stemmen in maart 2022 niet op dezelfde partij als ze deden bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. 35 procent vindt dat zijn voorkeurspartij bij de gemeenteraadsverkiezingen betere plannen heeft. Daarnaast is een substantieel deel (19%) teleurgesteld in de partij waar zij vorig jaar maart op stemden of deze partij doet niet mee in hun gemeente.

Figuur 0.4 *Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen op <partij voor gemeenteraadsverkiezingen> en niet op <partij waarop is gestemd bij Tweede Kamerverkiezingen 2021>?* Kiezers die bij GR22 op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar stemgedrag TK21. N = 875

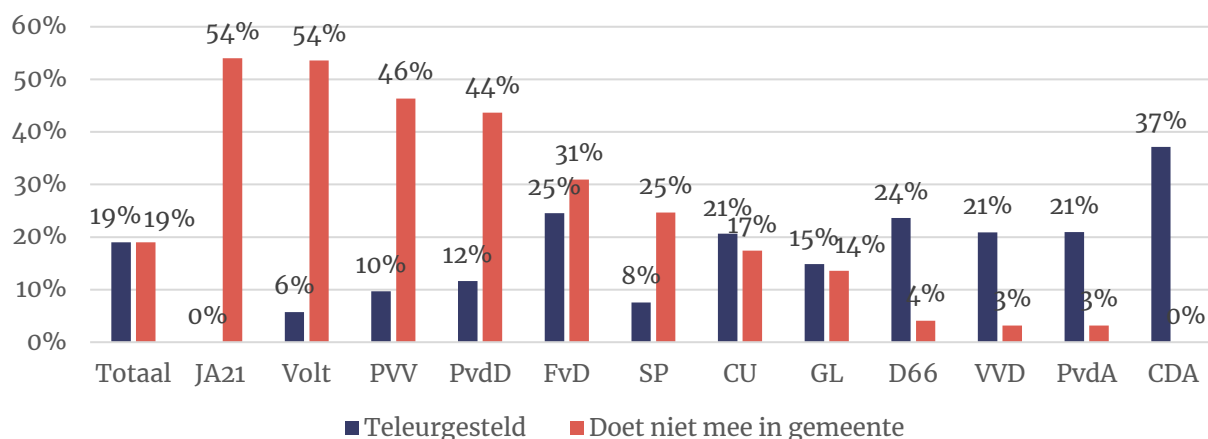

Bron: I&O Research, februari 2022

Uit figuur 0.6 blijkt dat van de kiezers die in 2021 op JA21 stemden en dat nu niet van plan is, 54 procent op een andere partij stemt omdat JA21 niet meedoet in zijn/haar gemeente. Dit geldt ook vaak voor kiezers die in 2021 stemden op Volt, PVV of PvdD kozen.

Voor ex-CDA-kiezers speelt dit niet, zij zijn vooral teleurgesteld in wat het CDA sinds '21 heeft gedaan. Dit geldt ook in sterke mate voor vertrokken FvD-, CU-, D66-, VVD- en PvdA-kiezers.

Figuur 0.5: *Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen niet op de partij waar u op stemde bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021?* Kiezers die bij GR22 op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar stemgedrag TK21. N = 875

Bron: I&O Research, februari 2022

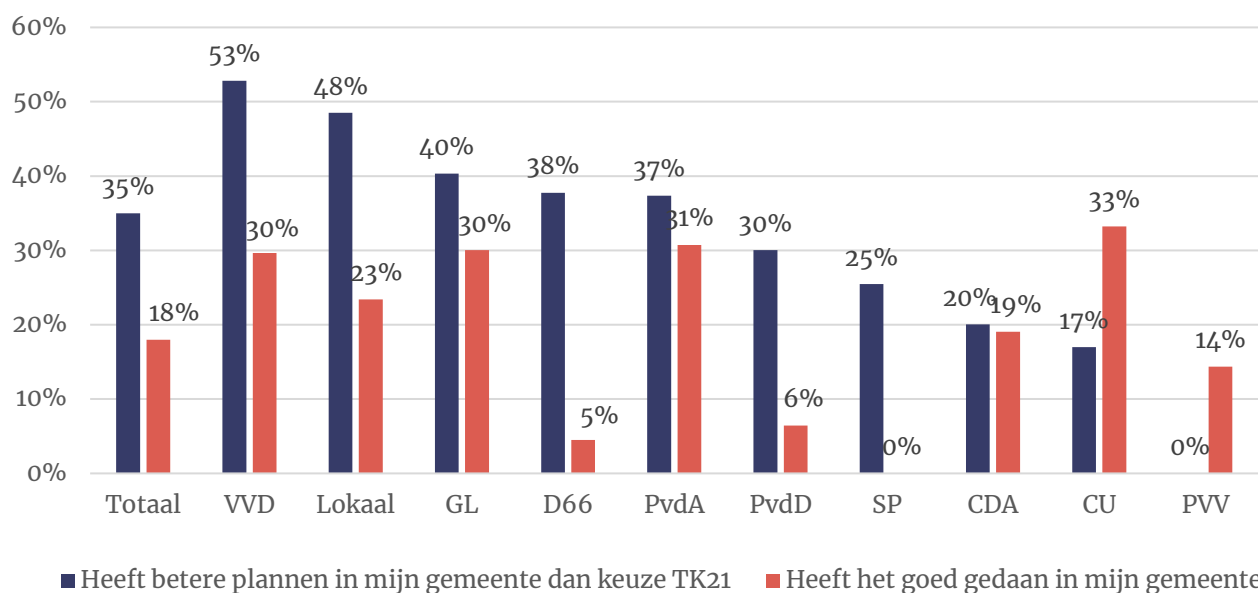
Waarom trekken kiezers naar nieuwe partijen?

Figuur 0.6 illustreert waarom kiezers kiezen voor een andere partij dan in 2021.

Een derde (35%) van de kiezers stapt over omdat hun voorkeurspartij voor de gemeenteraadsverkiezingen betere gemeentelijke plannen heeft dan hun voorkeurspartij van de Tweede Kamerverkiezingen. Vooral kiezers die overstappen naar VVD en lokale partijen noemen dit vaak.

ChristenUnie, PvdA, VVD en GroenLinks worden door drie op tien overstappers gekozen omdat ze het goed hebben gedaan in hun gemeente.

Figuur 0.6: Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen op <keuze GR22> en niet op <keuze TK21>?
(Kiezers die bij GR op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar voorgenomen stemgedrag GR22) N = 875

Bron: I&O Research, februari 2022

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 11 tot maandag 14 februari. In totaal werkten 2.311 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2.192) is afkomstig het I&O Research Panel, 119 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

1 I&O-zetelpeiling februari

1.1 Zetelpeiling: VVD stabiliseert, CDA levert iets in

In de I&O-zetelpeiling van 11 tot 14 februari is de VVD opnieuw de grootste partij van het land. De liberalen staan inmiddels op 27 virtuele zetels, zeven minder dan tijdens de verkiezingen in maart. Ook coalitiepartners CDA (-9) en D66 (-5) staan nog altijd op ruim verlies. De kabinetspartijen leveren nu gezamenlijk twintig zetels in.

Tabel 1.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 14 februari (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?” Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.700)

	ZETELS											VERSCHIL	
	Uitslag	Peiling										+/-	+/-
	TK21	12 apr 2021	3 mei 2021	7 jun 2021	12 juli 2021	13 sep 2021	11 okt 2021	15 nov 2021	6 dec. 2021	17 jan. 22	14 feb. 22	t.o.v. jan 22	t.o.v. TK21
VVD	34	34	34	36	35	33	34	33	29	26	27	+1	-7
D66	24	26	23	21	22	19	15	15	18	17	19	+2	-5
PVV	17	15	15	14	17	16	16	17	16	15	17	+2	0
CDA	15	14	10	12	6	7	7	8	9	8	6	-2	-9
SP	9	10	10	7	9	9	10	8	8	8	7	-1	-2
PvdA	9	8	10	10	11	12	11	9	9	9	10	+1	1
GL	8	6	7	9	9	11	12	10	9	11	11	0	3
FvD	8	7	7	5	4	5	5	6	4	5	4	-1	-4
PvdD	6	6	7	8	7	8	8	7	8	8	8	0	2
CU	5	5	5	5	5	7	6	8	5	6	6	0	1
Volt	3	4	6	6	6	6	8	8	10	10	9	-1	6
JA21	3	6	6	6	6	5	7	6	8	10	9	-1	6
SGP	3	3	3	3	3	3	4	4	3	4	4	0	1
DENK	3	3	3	3	2	1	1	2	1	2	2	0	-1
50+	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0
BBB	1	1	2	3	5	6	5	6	9	8	8	0	7
BIJ1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	0	0
BV NL	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1
Anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	0	0
coalitie VVD, D66, CDA, CU	78	79	72	74	68	66	62	64	61	57	58	+1	-20

Bron: I&O Research, februari 2022

Tabel 1.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 6 december (percentages)

"Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?"

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.700).

	Uitslag	Peiling		Marge
	TK2021	17 januari 2022	14 februari 2022	14 februari 2022
VVD	21,9	17,0	16,8%	(15; 18.6)
D66	15,0	11,3	11,9%	(10.4; 13.4)
PVV	10,8	9,7	10,3%	(8.8; 11.8)
CDA	9,5	5,2	3,9%	(3; 4.8)
SP	6,0	5,1	4,8%	(3.8; 5.8)
PvdA	5,7	5,9	6,3%	(5.1; 7.5)
GL	5,2	7,1	6,8%	(5.6; 8)
FvD	5,0	3,3	3,0%	(2.2; 3.8)
PvdD	3,8	5,1	5,1%	(4; 6.2)
CU	3,4	4,0	3,9%	(3; 4.8)
Volt	2,4	6,4	5,5%	(4.4; 6.6)
JA21	2,4	6,3	5,9%	(4.8; 7)
SGP	2,1	2,8	2,8%	(2; 3.6)
DENK	2,0	1,6	1,6%	(1; 2.2)
50+	1,0	1,3	1,1%	(0.6; 1.6)
BBB	1,0	5,4	5,5%	(4.4; 6.6)
BIJ1	0,8	1,3	1,2%	(0.7; 1.7)
BV NL	-	0,7	0,9%	(0.2; 1.6)
Anders	2,0	2,0	2,4%	
Totaal	100	100		

Bron: I&O Research, februari 2022

1.2 Switchgedrag sinds Tweede Kamerverkiezingen

Van de meeste kiezersgroepen is 50 procent of meer de partij waar ze in maart op stemden nog trouw. Dat geldt niet voor het CDA (34% zou opnieuw op die partij stemmen) en Forum voor Democratie (48%). CDA verliest aan allerlei partijen: JA21, Volt, BBB, CU, D66 en VVD. Maar liefst 30 procent van de CDA-kiezers van maart weet niet waar ze nu op zouden stemmen. Dat is flink hoger dan onder overige kiezersgroepen.

FvD verliest aan PVV, JA21, BBB en BVNL.

SGP, JA21, CU en PvdD slagen er het best in om hun kiezers van afgelopen maart vast te houden.

Tabel 1.3– Switchgedrag ten opzichte van Tweede Kamerverkiezingen (in procenten)²

Basis: zou zeker/ waarschijnlijk gaan stemmen (n=2.092)

Stem-intentie 14 feb. ↓	To-taal %	Stemgedrag TK21													
		VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP	BIJ1
VVD	13	60	1	1	3		2			1	1	4			
D66	9	4	51		3	4	3	4				1			
PVV	8	1	2	65	1	3			10		1	2	2	2	
CDA	4	1			34								1		
SP	4		1	1		53	4	3		2	1	1		4	
PvdA	5		6		1	4	58	4	1				1	1	
GL	6	1	6		1	4	2	69				7		5	
FvD	3			1					48	1	1				
PvdD	4		2	1		2		6		73	1	3		11	
CU	3		1		4	1					75		3		
Volt	5	1	9	1	4	3	4	1		2	2	66		8	
JA21	5	4	1	8	4				13	1	2		75		
SGP	2								1		7		2	90	
DENK	1					1									
50Plus	1			1	1		1					1			
BBB	4	3	2	11	6	1	1		8	1	1		11	2	
BIJ1	1							3		2				68	
BVNL	1	1							8						
Anders	2			2	5	6	1	1	3	2	1				
Weet niet	20	22	19	8	30	18	23	9	7	15	9	15	10	1	5
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: I&O Research februari 2022

² Voor BIJ1 (n=21) zijn de uitkomsten indicatief. Overige partijen ontbreken vanwege te lage aantal waarnemingen.

2 Tevredenheid met nieuwe kabinet

2.1 Tevredenheid nog altijd laag

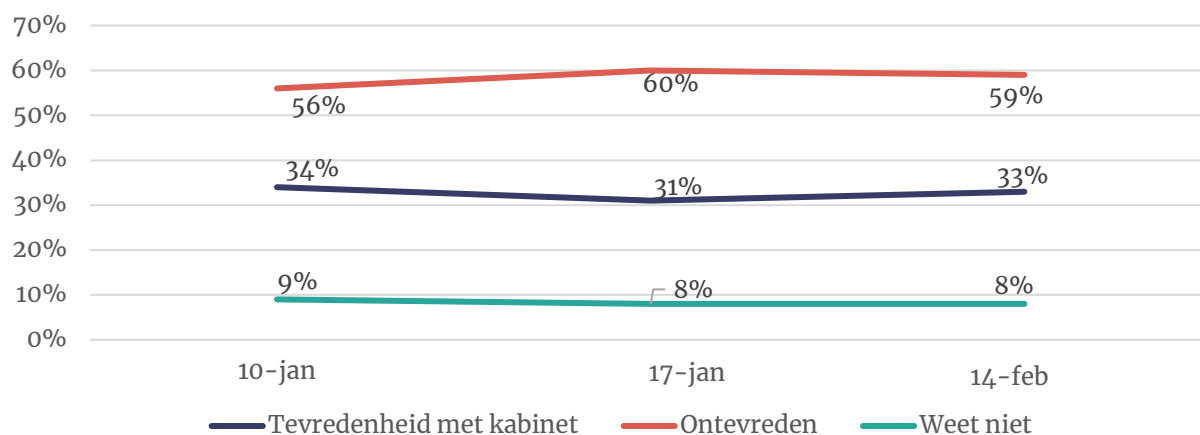
Zes op tien kiezers (59%) zijn niet (erg) tevreden met het kabinet Rutte IV, 33 procent is dat wel. Afgelopen maand was 31 procent tevreden.

Kiezers van de coalitiepartijen zijn nog altijd vaker tevreden dan ontevreden, terwijl kiezers van oppositiepartijen merendeels ontevreden zijn (zie figuur 2.2).

Figuur 2.1 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het kabinet-Rutte IV, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” “Zeer tevreden” en “tamelijk tevreden” en “niet erg tevreden” en “helemaal niet tevreden” samengevoegd.

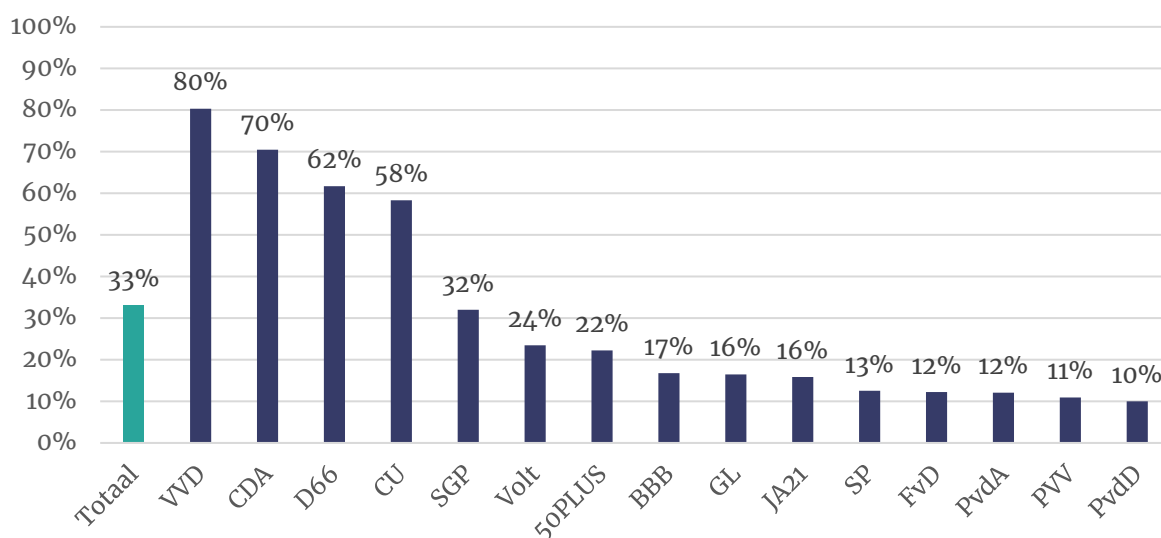
N = 1.141

Bron: I&O Research februari 2022

Figuur 2.2 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het kabinet-Rutte IV, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” “Zeer tevreden” en “tamelijk tevreden” samengevoegd. N = 1.141

Bron: I&O Research februari 2022

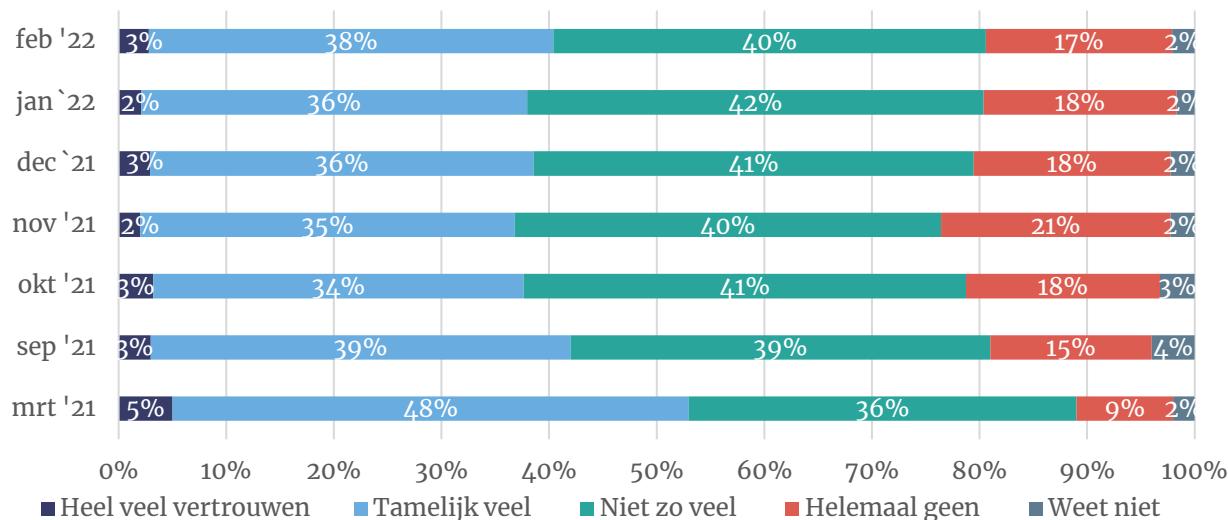
3 Vertrouwen in instituties

3.1 Vertrouwen in overheid onveranderd laag

Nog altijd geeft de meerderheid (57%) van de kiezers aan geen of niet zoveel vertrouwen te hebben in de Nederlandse overheid. Inmiddels heeft 41 procent wel vertrouwen, in januari was dit 38 procent (geen significant verschil). Ter vergelijking: in maart 2021 bedroeg dit nog 53 procent.

Figuur 3.1: Hoeveel vertrouwen heeft u in de landelijke overheid?

N=1.141

3.2 Wantrouwen vooral op de flanken

Net als tijdens eerdere metingen zien we dat wantrouwen jegens de overheid vooral voorkomt op de politieke flanken (tabel 3.1).

Tabel 3.1 – “Helemaal geen vertrouwen” in de Nederlandse overheid (naar partijvoorkeur)³

Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende beroepsgroepen of instellingen?

“Helemaal geen vertrouwen” afgebeeld. Overige antwoordopties waren: “heel veel vertrouwen”, “tamelijk veel vertrouwen”, “niet zo veel vertrouwen”, “helemaal geen vertrouwen” en “weet niet”. N = 1.141

	Totaal	VVD	D66	CU	CDA	GL	Volt	PvdA	PvdD	BIJ1	JA21	SP	SGP	BBB	PVV
Maart 2021	9%	1%	1%	9%	1%	5%	5%	5%	6%	22%	17%	5%	25%		
September 2021	15%	3%	2%	9%	2%	10%	15%	4%	15%	16%	35%	18%	18%	38%	37%
Oktober 2021	18%	2%	5%	8%	0%	10%	7%	8%	16%	30%	26%	29%	20%	33%	40%
November 2021	21%	1%	1%	8%	12%	10%	13%	7%	19%	45%	36%	29%	8%	42%	51%
Januari 2022	18%	1%	4%	4%	8%	8%	11%	12%	14%	21%	21%	21%	24%	38%	45%
Februari 2022	17%	1%	4%	1%	0%	7%	7%	3%	13%	20%	44%	27%	9%	42%	50%

Bron: I&O Research, februari 2022

³ De percentages voor CDA (n=35), SGP (n=38) en BBB (n=37) zijn indicatief vanwege het lage aantal waarnemingen. FvD (n=16) en DENK (n=10) ontbreken vanwege een te lage n.

4 Gemeenteraadsverkiezingen

4.1 Vooral CDA op flink verlies

De lokale partijen zijn gezamenlijk nog altijd veruit het grootst. Samen zouden zij nu een derde van de stemmen halen. Dat is vier procentpunt meer dan in 2019.

CDA lijkt nog altijd het grootste verlies te gaan lijden. In deze peiling komt het CDA op 6 procent, waar dat in 2018 nog 13 procent was. Daar moet wel bij worden gezegd dat CDA in 2018 iets onderschat werd in onze peiling (zie tabel 4.2). Daarom zou het goed kunnen dat het uiteindelijke verlies minder fors zal zijn.

PVV daalt bijna twee procentpunt ten opzichte van de vorige peiling. Dat kan te maken hebben met dat kiezers steeds beter weten welke partijen in welke gemeenten mee doen. Aangezien PVV in weinig gemeenten meedoet is de 4,5 procent waar ze nu op staan hoogstwaarschijnlijk nog steeds een overschatting.

Verder verandert er ten opzichte van de peiling van vorige maand weinig.

Tabel 4.1 – Uitslag 2018 en peiling gemeenteraadsverkiezingen maart 2022

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.444)

	UITSLAG 2018	PEILING JANUARI 2022	PEILING FEBRUARI 2022	VERSCHIL 2018 > PEILING FEBRUARI 2022
Lokale partij	28,7%	31,8%	33,0%	4,3%
VVD	13,5%	12,3%	12,7%	-0,8%
CDA	13,4%	5,2%	6,0%	-7,4%
PVV	1,4%	6,3%	4,5%	3,1%
D66	9,2%	7,2%	7,6%	-1,6%
GroenLinks	8,9%	7,3%	7,3%	-1,6%
SP	4,4%	3,0%	3,6%	-0,8%
PvdA	7,5%	6,0%	6,4%	-1,1%
CU	3,8%	3,3%	3,9%	0,1%
PvdD	1,1%	4,0%	3,6%	2,5%
50Plus	0,8%	1,1%	0,7%	-0,1%
SGP	1,4%	3,0%	2,9%	1,5%
DENK	1,0%	1,3%	1,1%	0,1%
FvD	0,3%	2,5%	1,4%	1,1%
Volt		2,6%	1,9%	1,9%
JA21		2,2%	2,6%	2,6%
BIJ1		0,9%	0,9%	0,9%
Andere partij ⁴	4,6%	0%	0%	-1,9%

Bron: I&O Research, februari 2022

⁴ 2,7% noemt een andere partij, vrijwel altijd is dit een lokale partij

Tabel 4.2 – Peilingen en uitslag gemeenteraadsverkiezingen maart 2018

	GR 2018				
	PEILING		UITSLAG	VERSCHIL	
	febr. 2018	maart 2018	maart 2018	peiling feb. vs uitslag	peiling mrt. vs uitslag
Lokale partij	33%	34%	28,7%	4,3%	5,3%
VVD	10%	11%	13,5%	-3,5%	-2,5%
CDA	11%	10%	13,4%	-2,4%	-3,4%
D66	8%	7%	9,2%	-1,2%	-2,2%
GroenLinks	7%	9%	8,9%	-1,9%	-0,1%
PvdA	6%	7%	7,5%	-1,5%	0,5%
SP	5%	5%	4,4%	-0,6%	-0,6%
CU	5%	4%	3,8%	1,2%	0,2%
PVV	4%	3%	1,4%	2,6%	1,6%
SGP	3%	2%	1,4%	1,6%	0,6%
PvdD	1%	2%	1,1%	0,1%	0,9%
50Plus	2%	1%	0,8%	1,2%	0,2%
DENK	2%	1%	1,0%	1,0%	0,0%
FvD	1%	1%	0,3%	0,7%	0,7%
JA21					
Volt					
BIJ1					
Andere partij	2%	1%	4,6%	-2,6%	-3,6%

Bron: I&O Research, februari 2022

4.2 Vooral rechtse kiezers wijken uit naar lokale partijen

Vooral kiezers van rechtse partijen (BBB, JA21, PVV en FvD) wijken uit naar lokale alternatieven bij de gemeenteraadsverkiezingen. Vaak is het voor hen namelijk niet mogelijk om te kiezen voor hun landelijke voorkeurspartij.

Kiezers die nu aangeven CDA te zullen stemmen als er landelijke verkiezingen zouden zijn zeggen vaker dan andere kiezersgroepen ook voor de gemeenteraad op deze partij te gaan stemmen.

Tabel 4.3 – Voorgenomen stemgedrag GR 2022 – afgezet tegen voorgenomen stemgedrag TK

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, inclusief ‘weet nog niet’ (n=1.936) In procenten

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	BBB
Lokale partij	26	21	20	34	16	28	17	15	30	20	9	32	46	57
VVD	10	62	1	1	5		1					1	3	6
PVV	4			47					5					4
CDA	5	3	0	1	78		1	2			8	2	3	1
D66	6		52				2	2				6		
GL	6	0	5			4		68		7	2	5		
SP	3		0	1		54	1	1	3	3	2			
PvdA	5	1	1			6	68	2		2	1	3		
CU	3	1				1	1	1		2	67		1	4
PvdD	3		1			1		2		53		2		1
50+	1	0		1										
SGP	2			1			1							3
DENK	1								6					
FvD	1								49					
Volt	1	0	0									28		
JA21	2			3		1						1	30	4
Bij1	1													
Weet niet	21	11	19	11	1	4	9	9	7	12	10	19	18	21
Wil niet zeggen						1								
n =	1.936	229	178	87	65	94	140	139	24	94	106	97	86	70

Bron: I&O Research, februari 2022

4.3 Stemkeuze gemeenteraad komt beperkt overeen met TK-keuze

Als we voorgenomen stemgedrag voor de gemeenteraadsverkiezingen afzetten tegen daadwerkelijk stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 zien we opnieuw dat kiezers van rechts-conservatieve partijen (PVV, FvD en JA21) vaak uitwijken naar lokale partijen. Vaak is dat noodgedwongen. Deze partijen doen immers maar in een beperkt aantal gemeenten mee.

De SGP slaagt er veruit het best in om kiezers vast te houden. Vier op vijf denken opnieuw SGP te gaan stemmen. Slechts een derde van de D66- en CDA-kiezers van vorig jaar gaat nu of zeker waarschijnlijk weer op deze partijen stemmen. Dat is opvallend omdat deze partijen wel meedoen in de meeste gemeenten. Circa een kwart van deze kiezersgroepen weet nu niet waarop te stemmen.

Tabel 4.4 – Voorgenomen stemgedrag GR 2022 – afgezet tegen daadwerkelijk stemgedrag TK21

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, inclusief ‘weet nog niet’ (n=1.936) In procenten

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
Lokale partij	24	26	17	39	24	26	18	12	38	19	11	27	43	7
VVD	10	41	2		4		1		2	1		4		
PVV	4			30		1			11		1			
CDA	5	2		2	37		0	1			5	1		1
D66	6	2	33		2	2	2	3				4		
GL	6	1	9			3		57		4	2	12		
SP	3			1	1	35	3	3	2	3	2			
PvdA	5	1	5		2	6	48	4		2	1	1		1
CU	3	1	1		3	1	1	1			58			4
PvdD	3		2	2		1		4		42	1	2		
50+	1			3										
SGP	2			1	1		1				5			83
DENK	1													
FvD	1								26	1				
Volt	1		2	1	1	2	2			1	1	21		
JA21	2	1		4	2	1			7			1	38	
Bij1	1							1		2				
Anders	2	1	3	5	1	3	2	1	5	2	2	2	3	
Weet ik niet	21	22	25	13	22	18	21	13	8	22	11	24	16	3
n =	1.936	351	273	111	167	124	174	145	43	91	125	70	55	56

Bron: I&O Research, februari 2022

4.4 Hoe zeker is men van partijkeuze?

SGP-kiezers zijn de enige kiezersgroep waarvan de meerderheid (54%) zegt dat hun keuze vaststaat. Ook kiezers van lokale partijen (35%) en VVD (34%) zijn relatief zeker van hun keuze.

Volt-kiezers zijn dat allerminst. Slechts drie procent geeft aan zeker op deze partij te zullen stemmen. Substantiële minderheden van deze kiezersgroep overwegen D66 (35%), PvdA (32%) en GroenLinks (25%).

Tabel 4.5– Andere partijen die in aanmerking komen- afgezet tegen eerste keuze GR

Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder 'weet nog niet' (n=1.733)

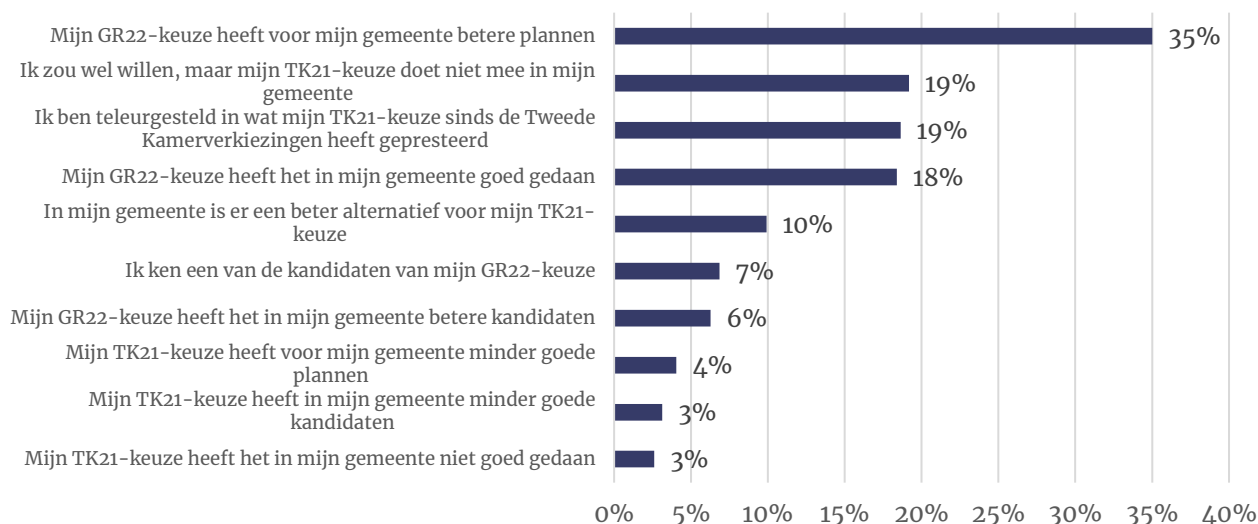
	Totaal	Lokale partij	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	Volt	JA21
Staat vast	26	35	34	29	26	23	18	24	30	24	31	54	3	15
Lokale partij	13	0	29	16	22	19	10	13	19	16	18	12	15	20
VVD	7	12	0	3	16	12	1	2	0	2	0	0	16	9
PVV	3	4	2	0	2	0	0	5	1	0	5	0	0	15
CDA	5	7	8	0	0	5	1	5	4	19	4	7	8	4
D66	7	6	9	0	8	0	29	7	16	0	1	0	35	2
GL	8	4	3	0	2	31	0	24	25	6	26	0	25	0
SP	5	5	0	2	1	1	14	0	10	3	16	0	17	6
PvdA	7	4	1	4	3	18	38	16	0	4	11	0	32	0
CU	3	4	1	0	15	1	1	2	2	0	3	29	5	0
PvdD	4	3	1	5	0	4	16	10	4	2	0	0	18	1
50+	2	2	2	2	1	1	1	5	3	2	1	0	3	11
SGP	1	1	0	0	4	0	0	1	1	23	0	0	0	0
DENK	1	0	0	0	0	1	0	0	3	0	2	0	0	0
FvD	2	1	2	22	0	0	0	1	0	0	0	4	0	7
Volt	5	2	6	0	3	18	19	2	6	4	12	0	0	12
JA21	3	5	6	12	1	1	0	1	0	2	3	2	9	0
Bij1	1	0	0	0	0	1	5	0	0	0	9	0	0	0
An-ders	1	2	1	0	4	0	1	4	1	0	0	2	0	0
Blanco	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	4
Weet nog niet	19	22	11	9	8	8	7	15	6	17	10	8	2	16
n =		448	160	44	88	113	132	63	128	90	61	55	33	35

Bron: I&O Research, februari 2022

4.5 Waarom niet kiezen voor zelfde partij als tijdens TK21?

Veel kiezers stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen niet op dezelfde partij als voor de Tweede Kamerverkiezingen. Redenen hiervoor lopen uiteen. Ruim een derde geeft aan dat zijn of haar voorkeurspartij bij de gemeenteraadsverkiezingen betere plannen heeft. Daarnaast is een substantieel deel (19%) teleurgesteld in de partij waar zij vorig jaar maart op stemmen. Een even groot deel stelt dat deze partij niet meedoet in hun gemeente.

Figuur 4.6 *Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen op <partij voor gemeenteraadsverkiezingen> en niet op <partij waarop is gestemd bij Tweede Kamerverkiezingen 2021>? Kiezers die bij GR22 op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar stemgedrag TK21. N = 875*

Bron: I&O Research, februari 2022

4.6 Lokale-partij-kiezers kiezen vooral op positieve gronden

In onderstaande tabel zien we de uitkomsten voor de kiezers die bij de gemeenteraadsverkiezingen op een andere partij willen gaan stemmen dan ze bij de TK-verkiezingen van 2021 deden.

Dit zijn vooral (in bijna de helft van de gevallen) kiezers die bij een lokale partij uitkomen. Zij kiezen in de helft (48%) van de gevallen omdat ze de plannen van de lokale partij beter vinden dan die van de landelijke partij. Daarnaast omdat ze vinden dat de lokale partij het goed heeft gedaan (23%) en/of omdat hun TK21-partij niet meedoet in hun gemeente.

Ook degenen die nu VVD kiezen (en dat bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 niet deden) doen dat vooral om die partij te belonen. Maar dit is maar een relatief kleine groep (n = 21, dus maar 1% van het totaal).

Tabel 4.7 *Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen op <partij voor gemeenteraadsverkiezingen> en niet op <partij waarop is gestemd bij Tweede Kamerverkiezingen 2021>? Kiezers die bij GR22 op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar voorgenomen stemgedrag GR22. N = 875*

	Totaal	Lokaal	VVD	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	Volt	JA21
Partij GR22 heeft voor mijn gemeente betere plannen	35	48	53	20	38	40	25	37	17	30	23	19
Ik ben teleurgesteld in wat partij TK21 sinds de TK heeft gepresteerd	19	14	10	12	50	23	29	24	12	12	47	48
Ik zou wel willen, maar partij TK21 doet niet mee in mijn gemeente	19	22	10	23	15	17	15	14	13	4	0	27
Partij GR22 heeft het in mijn gemeente goed gedaan	18	23	30	19	5	30	0	31	33	6	0	0
Partij TK21 heeft voor mijn gemeente minder goede plannen	4	2	14	10	0	8	0	3	11	12	0	15
Partij TK21 heeft het in mijn gemeente niet goed gedaan	3	1	0	5	0	6	7	6	5	0	0	5
Partij TK21 heeft in mijn gemeente minder goede kandidaten	3	2	5	9	0	1	0	1	5	0	0	13
Partij GR22 heeft het in mijn gemeente betere kandidaten	6	6	14	19	0	13	3	0	20	4	4	0
Ik ken een van de kandidaten van Partij GR22	7	8	6	20	0	8	3	0	8	4	8	0
In mijn gemeente is er een beter alternatief voor partij TK21	10	10	8	0	3	3	11	6	0	6	28	4
Anders	11	6	6	7	0	7	11	11	14	41	17	9
n =	875	424	21	23	19	50	19	42	17	19	17	16

4.7 CDA- en D66-verlaters zijn vaak teleurgesteld in landelijk optreden

Zoals we eerder zagen gaat slechts een derde van de D66- en CDA-kiezers van vorig jaar opnieuw op deze partijen stemmen. Deze stemmen komen terecht bij de lokale partij of GroenLinks (D66) of de VVD (CDA).

Zowel de voormalige D66- als CDA-kiezers doen dat vooral om positieve redenen (Partij GR-voorkeur heeft voor mijn gemeente betere plannen en deze partij heeft het in mijn gemeente goed gedaan). Maar bij beide achterbannen speelt ook mee dat ze teleurgesteld zijn in wat de partij sinds de Tweede Kamerverkiezingen hebben gepresteerd (CDA 37%, D66 24%).

Figuur 4.8 *Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen op <partij voor gemeenteraadsverkiezingen> en niet op <partij waarop is gestemd bij Tweede Kamerverkiezingen 2021>?* Kiezers die bij GR22 op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar stemgedrag TK21. N = 875

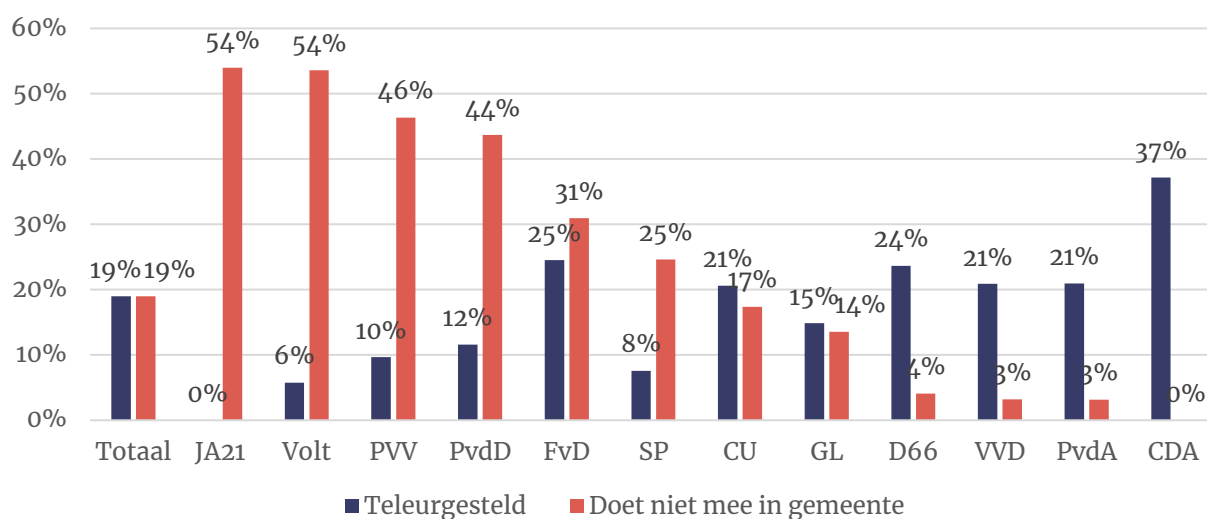
	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	BBB
Partij GR-voorkeur heeft voor mijn gemeente betere plannen	35	46	43	28	46	32	40	31	29	34	34	16	29	10
Ik ben teleurgesteld in wat partij TK21 sinds TK21 heeft gepresteerd	19	21	24	10	37	8	21	15	12	21	21	6	0	6
Ik zou wel willen, maar partij TK21 doet niet mee in mijn gemeente	19	3	4	46	0	25	3	14	44	17	17	54	45	66
Partij GR-voorkeur heeft het in mijn gemeente goed gedaan	18	23	18	14	26	19	19	14	9	8	8	18	21	14
In mijn gemeente is er een beter alternatief voor partij TK21	10	13	9	9	10	5	24	8	11	10	10	4	5	0
Ik ken een van de kandidaten van Partij GR-voorkeur	7	8	6	5	7	12	7	6	0	16	16	6	17	4
Partij GR-voorkeur heeft in mijn gemeente betere kandidaten	6	7	3	6	13	5	5	5	4	9	9	3	8	9
Partij TK21 heeft voor mijn gemeente minder goede plannen	4	6	4	0	5	8	8	5	0	9	9	3	0	6
Partij TK21 heeft het in mijn gemeente niet goed gedaan	3	2	1	0	7	6	10	5	6	3	3	0	0	0
Partij TK21 heeft in mijn gemeente minder goede kandidaten	3	3	5	1	5	5	6	3	0	6	6	3	0	0
Anders	11	8	8	10	5	16	10	16	12	9	9	23	8	15
n =	875	163	146	77	78	70	63	51	36	36	38	39	27	21

4.8 CDA'ers teleurgesteld, kiezers JA21 en Volt wiken gedwongen uit

Circa de helft van de kiezers die in maart 2021 voor JA21, Volt, PVV of PvdD kozen maar nu op een andere partij gaan stemmen zeggen dit noodgedwongen te doen. Hun voorkeurspartij doet namelijk niet mee in hun gemeente.

Voor ex-CDA-kiezers speelt dit geen rol. Zij zijn vooral teleurgesteld in wat de partij sinds de Tweede Kamerverkiezingen heeft gedaan. Dit geldt ook voor een vijfde tot een kwart van de vertrokken FvD-, CU-, D66-, VVD- en PvdA-kiezers.

Figuur 4.9: Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen niet op de partij waar u op stemde bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021? Kiezers die bij GR22 op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar stemgedrag TK21. N = 875

Bron: I&O Research, februari 2022

Motivaties bij teleurstelling over stemkeuze TK21

Kiezers die nu op een lokale partij i.p.v. een landelijke partij (TK21) zouden stemmen en teleurgesteld zijn in wat de partij waarop ze bij de TK-verkiezingen stemden gepresteerd heeft.

Waarom bent u teleurgesteld in de partij waarop u stemde bij de Tweede Kamerverkiezingen?

CDA-kiezers die teleurgesteld zijn in het CDA en overstappen naar een lokale partij zijn teleurgesteld door de manier waarop het CDA met Pieter Omtzigt omging en vinden het gevoerde beleid niet goed. VVD-kiezers zijn met name teleurgesteld omdat de VVD in hun ogen een te linkse politiek voert en heeft gevoerd. D66-kiezers zijn teleurgesteld omdat er van de beloofde verandering volgens hen niets terecht is gekomen.

Van CDA naar Lokale Partij

- *In wezen is er niets veranderd qua machtspolitiek in de partij sinds de verkiezingen van 2021. Daarbovenop komt nog de kwestie Omtzigt. Daaruit blijkt weinig respect voor goede Kamerleden. Met behoort blijkbaar de partijlijn te moeten volgen. De parlementariërs zijn blijkbaar uitvoerders van de fractievoorzitters.*
- *Het laten vallen van Omtzigt.*
- *De toeslagenaffaire.*
- *Politiek is niet te vertrouwen. Ze beloven en zeggen veel, maar uiteindelijk draaien ze zich weg en volgen een ander pad.*
- *Gebrek aan Leiderschap.*
- *Niet doortastend in hun beleid.*
- *De Wethouder heeft een achterbaks onderonsje met Horeca zodat het kleinschalige cultuur aanbod vernietigd wordt. En we hebben al Horeca in Egmond Aan Zee, Egmond Aan den Hoef heeft een slechte snackbar , Een Indonesisch restaurant en een redelijke snackbar en een goede Italiaan. Ook een Vishandel die plateservice in de zaak heeft. De bakker heeft zijn lunchroom moeten sluiten van wege geen belangstelling. Dus een Espresso bar en een duur restaurant met geile Haver "melk "latte gaat toch niet lopen.*
- *Affaire Omtzigt.*
- *Geen verhoging pensioenen en AOW. Geen duidelijk en krachtig beleid. Meer gericht op macht. Is niet in staat in de afgelopen coalities iets te veranderen. Luistert niet naar kiezers.*

VVD naar lokale partij:

- *VVD denkt teveel aan wat voor het westen van ons land belangrijk is.*
- *Zij hebben te veel en te vaak zaken weggegeven.*
- *Teveel toegegeven aan coalitiegenoten. Blijf weinig rechts van over.*
- *Helt te veel naar links. Breekt beloftes. Laat senioren vallen.*
- *Dat ze hun doelen wel erg makkelijk aan de kant schuiven om te kunnen regeren en dat ze de D66 wel erg veel verantwoordelijkheid gegeven hebben en zware ministersposten. Ik ben tegen de het beleid van de D66 en heb geen vertrouwen in Kaag.*
- *De lange duur van de formatie, de ouderen komen ook bij de VVD niet aan bod. Het grenzeloze smijten met de miljarden is ongekend, daar bedoel ik mee: het Klimaat, de Corona ,Onderwijs de Zorg. Er is geen toekomstplan, men doet maar wat.*
- *Vooraf het voorstel om aan de AOW veranderingen aan te brengen.*
- *Samenwerking met links.*
- *Over de schutting gooien van taken naar de gemeente zonder de financiën erbij kan niet.*

Van D66 naar lokale partij:

- *Er verandert niets en dat was bij D66 wel de bedoeling.*
- *Het optreden van Kaag.*
- *De beloofde nieuwe bestuurscultuur is er niet gekomen. Ik ben het niet eens met het doorstartkabinet.*
- *Een kabinet met precies dezelfde partijen geeft mij niet de indruk dat er verandering komt. Daarbij het wispelturige beleid in het vertrouwen van de minister president en daardoor geen duidelijk standpunt te hebben geeft me niet de indruk dat ze weten waarvoor ze staan.*

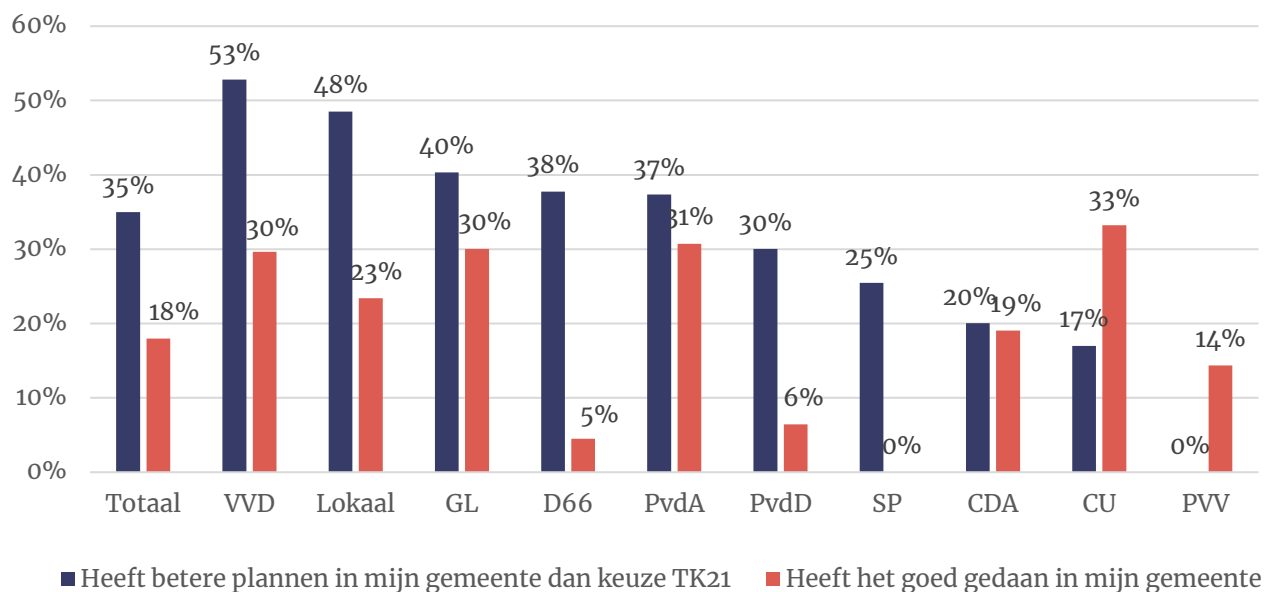

4.9 Pull-factoren voorkeurspartij gemeenteraad

Een derde van de kiezers stapt dus over omdat hun voorkeurspartij voor de gemeenteraadsverkiezingen betere gemeentelijke plannen heeft dan hun voorkeurspartij van de Tweede Kamerverkiezingen. Vooral kiezers die overstappen naar VVD en lokale partijen noemen dit vaak.

ChristenUnie, PvdA, VVD en GroenLinks worden door drie op tien overstappers gekozen omdat ze het goed hebben gedaan in hun gemeente.

Figuur 4.10: Waarom stemt u bij de gemeenteraadsverkiezingen op <keuze GR22> en niet op <keuze TK21>? (Kiezers die bij GR op een andere partij stemmen dan bij TK21, uitgesplitst naar voorgenomen stemgedrag GR22) N = 875

Bron: I&O Research, februari 2022

5 Inhoud

5.1 Lokale kwesties belangrijk voor kiezers lokale partij, CDA en PvdA

Lokale kwesties worden nog altijd belangrijker gevonden voor een stem bij de gemeenteraadsverkiezingen dan landelijke thema's. Vooral kiezers van lokale partijen (84%) zeggen hun keuze vooral af te laten hangen van lokale kwesties. Ook kiezers van CDA (61%) en PvdA (52%) vinden dit doorslaggevend.

Dat is veel minder het geval voor kiezers van PVV (18%), SGP (22%), FvD (24%), Volt (28%) en de Partij voor de Dieren (29%).

Tabel 5.1 – Gemeentelijke of landelijke oriëntatie

Gaat u bij uw keuze voor een partij bij de gemeenteraadsverkiezingen vooral af op kwesties en problemen die in uw gemeente spelen of op wat er in de landelijke politiek speelt?⁵ N = 1.729

	2014	febr 2018	maart 2018	januari 2022	februari 2022
Vooraf gemeentelijke kwesties en problemen	44%	40%	54%	53%	51%
Beide ongeveer evenveel	31%	34%	28%	31%	29%
Vooraf landelijke politiek kwesties en problemen	23%	24%	16%	14%	16%
Weet ik niet	1%	2%	2%	2%	3%

Bron: I&O Research, februari 2022

---

⁵ Vraagstelling iets anders dan in 2014 en 2018, toen: "Wordt uw keuze voor een partij bij de gemeenteraadsverkiezingen vooral bepaald door wat u van deze partij ziet in de gemeentelijke politiek of door wat u van deze partij ziet in de landelijke politiek?"

6 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 11 tot maandag 14 februari. In totaal werkten 2.311 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2.192) is afkomstig het I&O Research Panel, 119 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratie-achtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tergoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl